

Recomanacions de conducta per als estudiants de la Facultat de Medicina durant les pràctiques clíniques als centres assistencials.

Introducció

La formació integral d'un futur professional de l'àmbit de la salut només és possible a través de la interacció directa amb les persones ateses i les seves famílies, en un ambient tutelat i mitjançant l'adquisició progressiva de les competències durant els processos assistencials. La formació clínica dels alumnes de la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona es desenvolupa en diferents institucions del Servei Català de la Salut (Hospitals Universitaris de la Santa Creu i Sant Pau, Vall d'Hebron, Parc de Salut Mar, Germans Trias i Pujol, Consorci Sanitari Parc Taulí, Centres d'Atenció Primària, de Salut Mental i diversos Centres de Salut concertats).

La importància del procés formatiu en el context real de la pràctica assistencial és clau per donar l'oportunitat que l'estudiant s'apropi als valors i les actituds que es viuen a les institucions sanitàries i que de manera progressiva, li donaran l'oportunitat única per anar configurant els valors per ser competent i posicionar-se amb un compromís personal i professional.

Al llarg del període formatiu l'estudiant ha de tenir sempre present que es relaciona amb persones i famílies per promocionar la seva salut, la prevenció de la malaltia i ajudar a morir dignament. Aquests processos de vegades són d'una gran complexitat que interacciona amb un entorn d'incerteses, cures, tractaments, hospitalitzacions, i dinàmiques personals i familiars que obliga a respectar un seguit de principis fonamentals que s'expressen en aquest document.

Principis Fonamentals:

1. Adequada identificació de l'estudiant.

Els estudiants han de portar una targeta d'identificació amb fotografia, nom, cognoms que els identifiqui com a estudiants de la Universitat Autònoma de Barcelona. Han de presentar-se i ser presentats sempre com el que són, "estudiants en pràctiques", no com a "joves doctors, infermers, fisioterapeutes, companys o ajudants". La seva presència i activitat ha de considerar-se normal en qualsevol Hospital o Centre de Salut Universitari i no ha de sorprendre o estranyar a ningú. Durant la seva estada a l'Hospital o Centre de Salut l'estudiant ha de portar l'uniforme establert segons marca el protocol del servei, i ha de portar en un lloc ben visible la seva targeta d'identificació que l'acredita com estudiant en pràctiques. Durant tot el període formatiu als centres assistencials l'estudiant estarà assignat a un professor tutor que serà el responsable de la seva formació.

2. Consentiment del malalt.

L'estudiant està obligat/da a conèixer quins són els drets del Malalt¹ i en conseqüència, respectarà en tot moment, la intimitat i les creences del malalt i la seva família.

Ha de quedar sempre clar que la col·laboració de la persona atesa en les activitats docents és completament voluntària. S'ha d'obtenir un consentiment explícit verbal dels pacients per part dels tutors clínics abans que els alumnes facin una història clínica, una exploració física o un procediment terapèutic senzill (sutura, sondatge, punció, ...). Si els pacients no desitgen

---

¹ El Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya ha elaborat la nova carta de drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària. Aquesta carta adapta els drets i deures dels ciutadans al moment actual i incorpora aspectes nous per avançar en el respecte a la dignitat de la persona i la millora de la qualitat de l'atenció sanitària.

http://www.gencat.cat/ics/usuarios/drets_deures.htm [consultat el 29 de maig de 2015]

col·laborar s'ha de garantir que la no participació en el procés educatiu no els produirà cap menyscapte en la seva assistència. D'altra banda, l'estudiant ha d'aprendre a respectar el dret fonamental dels pacients i a prendre decisions fonamentades sobre el seu tractament després que hagi rebut una informació comprensible per a ell.

3. Protecció de la dignitat del pacient.

L'estudiant ha de garantir la intimitat de la persona atesa durant tot el procés assistencial, tant pel que fa a diagnòstics, tractaments i processos de cures com en les converses de l'equip.

- En cap cas els professors o els alumnes han de realitzar exploracions físiques o presentar casos clínics que potencialment puguin avergonyir o resultar violents al malalt amb fins purament docents, sense obtenir abans el seu consentiment verbal.
- S'ha de garantir sempre que el pacient estigui còmode, física i psíquicament, durant aquestes activitats docents.
- Els estudiants no han de realitzar exploracions complexes amb anestèsia general amb fins educatius sense obtenir el consentiment escrit previ. Si l'exploració és senzilla i no comporta cap risc per al pacient ha d'advertir verbalment, abans de l'anestèsia, la possibilitat que un estudiant porti a terme aquesta exploració. Excepte en una emergència, els estudiants no han de participar en activitats terapèutiques cruentes directes i mai sense supervisió directa, tot i que sí poden (i han de) participar com a ajudants en intervencions quirúrgiques.
- En pacients inconscients o incompetents per qüestions d'edat, malalties mentals o altres raons, s'ha d'obtenir el consentiment del familiar responsable o tutor legal.

4. Confidencialitat de les dades del pacient

El dret a la confidencialitat és una de les característiques fonamentals de l'assistència sanitària. Per tant, tota la informació comunicada pels pacients s'ha de mantenir secreta. Mai s'han de discutir en públic els problemes mèdics d'un pacient concret. L'estudiant no està autoritzat/da a informar els familiars o amics dels pacients sobre el que sap del mateix. Aquesta funció és exclusiva del metge responsable. Sota cap circumstància es pot retirar de la institució sanitària la història clínica (o la seva fotocòpia), encara que per a les presentacions docents es permet obtenir un extracte de la informació pertinent, que es presentarà garantint l'anonimat del pacient. En les anotacions que es puguin prendre durant les classes pràctiques (ex. històries clíniques) s'evitarà incloure les dades d'identificació del pacient. Aquestes recomanacions es fonamenten en l'ètica de la pràctica clínica², estan emparades per unes lleis³⁻⁴ i el seu incompliment, més enllà de l'ètica, poden també donar lloc a delictes recollits en el codi penal⁵. Per totes aquestes raons, l'estudiant signarà un document on es compromet a preservar dita confidencialitat.

---

² Robles del Olmo, B., Monés Xiol, J., Morató Agustí, M.L., Sala Pedrós, J., Marquet Palomer, ... **PRINCIPIS DE CONFIDENCIALITAT. EN LA PRÀCTICA CLÍNICA.** Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. www.comb.cat/cat/.../confidencialitat-practica-clinica.pdf

³ **Llei orgànica de protecció de dades de caràcter personal.** Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (BOE núm. 298, de 14 de desembre, i suplement en català núm. 17, de 30 de desembre)

⁴ **LLEI 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.** («BOE» 274, de 15-11-2002.)

⁵ **Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal (Vigente hasta el 28 de Octubre de 2015).**

5. No discriminació del pacient.

No s'ha de discriminar cap pacient per raons d'edat, raça, grup ètnic, religió, estat socioeconòmic, addicció a drogues, trastorn mental, gènere, preferència sexual i diagnòstic mèdic. Cal assegurar-se que les creences personals no provoquen un perjudici a l'hora de tractar un malalt. No es considera ètic refusar a participar en la cura del pacient només per presumptes o reals riscos per a la salut, encara que han de posar-se en pràctica les mesures adequades d'autoprotecció.

6. Garantir la seguretat personal i la de les persones ateses.

L'estudiant ha d'aplicar les guies i protocols d'higiene bàsics pel control de les infeccions nosocomials. Ha d'adoptar les mesures d'autoprotecció aconsellades enfront de les diverses malalties transmissibles i aplicar els controls d'aïllament dels malalts per garantir la seguretat tant de les persones ateses com del personal de les institucions assistencials.

En aquest sentit és essencial que els estudiants hagin rebut totes les vacunes pertinents.

Es considera que una estudiant en període de gestació i lactància pot refusar a participar en activitats docents que posin en perill la salut del seu fetus. D'altra banda, si l'estudiant pateix una malaltia transmissible ha de comunicar al tutor/a responsable per prendre les mesures oportunes.

7. Professionalitat.

L'estudiant ha d'assumir el comportament correcte que s'espera d'un metge, infermer o fisioterapeuta en les relacions amb els malalts, els seus familiars i els membres de l'equip assistencial. Per això evitarà el llenguatge, els gestos inapropiats i el descuit del seu aspecte. En les seves relacions amb els malalts i els seus familiars s'espera que demostrï unes capacitats de comunicació adequades (utilització d'un llenguatge planer i comprensible pel pacient i la seva família), compassió i empatia. En qualsevol situació ha de saber escoltar i ser respectuós en el tracte al pacient, als seus familiars, als seus companys i als membres de l'equip assistencial. Aquestes relacions de vegades poden arribar a ser difícils, però no es poden defugir atès que són l'essència de les professions de l'àmbit de la salut. També, ha de quedar clar que la conducta arrogant o menyspreu mai forma part dels valors d'un bon professional.

Altres valors que l'alumne ha d'interioritzar en la seva relació amb el malalt són:

- **Altruisme**, com l'obligació bàsica del professional sanitari, és l'interès del pacient, no el propi ni el de l'equip assistencial. En cas que es produeixi un conflicte d'interessos sempre ha de prevaler el bé del pacient.
- **Responsabilitat** en complir amb les obligacions establertes i respondre degudament davant els problemes que es presentin, assumint les conseqüències dels seus actes.
- **Sentit del deure** com a compromís de servei derivat de la condició de professional sanitari.
- **Excel·lència professional** que inclou el compromís d'aprenentatge durant tota la vida i l'aplicació del mètode científic a la presa de decisions, buscant l'eficàcia i la eficiència en les actuacions.
- **Reconeixement de les limitacions pròpies**, que genera la necessitat de sol·licitar consulta a altres professionals, buscant sempre el millor per al pacient.
- **Honestedat i integritat** en el reconeixement del que és correcte i adient del propi comportament i de les relacions que estableixi amb els altres.
- **Autocontrol i absència d'addiccions**. La necessitat d'autocontrol per a un professional sanitari és essencial, ja que una conducta inadequada pot generar resultats desastrosos per al pacient. Qualsevol tipus d'addicció pot provocar pèrdua de l'autocontrol i per això

han de ser inadmissibles. La possible dependència d'alcohol, fàrmacs o altres drogues en un estudiant exigeix valoració mèdica immediata. L'ús de tabac és absolutament desaconsellable en un estudiant de ciències de la salut, atès que, un dels principals valors que ha d'assumir és el seu compromís de vetllar per la salut pública de la població.

8. Respecte de les normes de funcionament de les institucions i dels serveis.

L'Hospital, amb els seus diferents serveis, i la resta de centres assistencials tenen normes de funcionament generals i específiques que han de ser respectades sempre. Per exemple, en algunes àrees (quiròfans, cures intensives, sales de parts, ...) només es pot entrar amb una determinada vestimenta i quan ho autoritzi el personal sanitari responsable. En certes zones és necessari extremar les mesures d'higiene per evitar danys al malalt. Sempre s'ha de fer un bon ús de les instal·lacions d'ús comú. L'instrumental, aparatatge i utilitatge sol ser delicat i car, de manera que cal utilitzar-lo acuradament i manejar-lo sota supervisió. Els medicaments i altre material hospitalari no es poden utilitzar per a ús personal sense autorització. És necessari optimitzar els recursos considerant els costos i l'efectivitat. L'estudiant ha d'aplicar les normes de gestió de residus sanitaris.

En justa correspondència, tant els membres de la Universitat Autònoma de Barcelona com els centres assistencials, queden obligats a dispensar en tot moment un tracte digne als alumnes i garantir els drets dels estudiants recollits els Estatuts de la Universitat Autònoma de Barcelona.

9. Codis ètics i deontològics de les titulacions de la Facultat.

L'estudiant ha de conèixer els codis ètics i deontològics de la seva titulació.

Medicina

http://www.comb.cat/cat/collegi/docs/codi_deontologic.pdf

Infermeria

<http://www.coib.cat/uploadsBO/Generica/Documents/CODI%20D%27%C3%88TICA%20DE%20LES%20INFERMERES%20I%20INFERMERS%20DE%20CATALUNYA..PDF>

Fisioteràpia

<http://www.fisioterapeutes.com/codideontologic/>

Bellaterra, juliol 2015